

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΣΤΗ ΔΙΑΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

A. Η συγκυρία και ο ρόλος της Διακομματικής Επιτροπής για την Θράκη

Η σύσταση της Διακομματικής Επιτροπής για την ανάπτυξη της Θράκης πραγματοποιείται σε μία κρίσιμη συγκυρία.

Στα χρόνια προβλήματα της Θράκης και γενικότερα της Περιφέρειας ΑΜ-Θ, η οποία ως ακριτική και παραμεθόριος περιοχή συνεχίζει να υστερεί διαχρονικά σε κρίσιμους αναπτυξιακούς δείκτες (ΑΕΠ, απασχόληση, δημογραφικό, αναλφαβητισμός κ.λπ.) αλλά και να παρουσιάζει δομικά προβλήματα όπως οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες, συγκρούσεις χρήσεων γης κ.λπ, προστέθηκαν οι επιπτώσεις από δύο διαδοχικές κρίσεις, της οικονομικής (2008) και της υγειονομικής (COVID 19).

Ταυτόχρονα η κοινωνία της Περιφέρειας και ιδιαίτερα της Θράκης δέχεται τις επιπτώσεις λόγω του Μεταναστευτικού ζητήματος και της εξέλιξης των σχέσεων με την γείτονα χώρα.

Οι δραματικές επιπτώσεις της ύφεσης και το αποτύπωμά της στο παραγωγικό πρότυπο με άμεση συνέπεια τη φτωχοποίηση και μετανάστευση δεν είναι γνωστές σε βάθος. Οι όποιες προτάσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων θα πρέπει να έχουν την πρόβλεψη για ευέλικτη και συνεχή αναπροσαρμογή τους.

Τέλος η συγκυρία χαρακτηρίζεται και από την ύπαρξη για την επόμενη επταετία χρηματοδοτικών εργαλείων περίπου 70 δις για τη χώρα προς αξιοποίηση.

Με τα μέχρι στιγμής δεδομένα και δηλώσεις της Προέδρου και εκπροσώπων κομμάτων της Επιτροπής, αντιλαμβανόμαστε ότι η Διακομματική Επιτροπή:

- Θα συγκεντρώσει, αξιολογήσει, ιεραρχήσει και θα προτείνει πολιτικές.
- Θα διαμορφώσει ένα πλαίσιο ρεαλιστικών προτάσεων, πιθανώς με την μορφή ενός Αναπτυξιακού προγράμματος ή Σχεδίου για τη Θράκη που θα αποτελεί επίσης οδηγό των αναπτυξιακών εργαλείων της Θράκης.

Ειδικότερα η απόφαση της Επιτροπής για δημιουργία δύο ομάδων εργασίας όπως:

- Αναπτυξιακών θεμάτων (Υποδομές, περιβάλλον, ενέργεια, κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας, τεχνολογική και ψηφιακή ανάπτυξη κ.λπ.)
- Θεσμικών και Διασυνοριακών θεμάτων (εργασιακά, περιβαλλοντική ασφάλεια, παιδεία, εκπαίδευση, πολιτισμός, κοινωνική οργάνωση, υγεία, μεταναστευτικό, πολιτισμικό, σύνορα κ.λπ.)

προδιαγράφει κατά κάποιο τρόπο το ειδικότερο πεδίο δραστηριοποίησης της Επιτροπής.

B. Η προτεινόμενη μεθοδολογία για την διαμόρφωση της πρότασης από την ΠΕΔΑΜ-Θ / Ο ρόλος των Δήμων

Η Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση μέσω του συλλογικού της οργάνου δηλ. της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων ΑΜ-Θ (ΠΕΔΑΜ-Θ), αποφάσισε να συμμετέχει στη διαβούλευση και σε συνεργασία με τα μέλη της να υποβάλλει την πρότασή της στην Διακομματική.

Η μεθοδολογία για τη διαμόρφωση της πρότασης με βάση και όσα παραπάνω αναφέρθηκαν πρέπει να λάβει υπόψη και τα παρακάτω:

- Το τοπικό επίπεδο στο οποίο δραστηριοποιείται η Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση συνδέεται άμεσα με το Περιφερειακό και Εθνικό, ειδικότερα όταν με την συλλογική έκφραση των Δήμων μέσω της ΠΕΔ οι προτάσεις αποκτούν και τη διάσταση που υπερβαίνει το τοπικό επίπεδο. Είναι επίσης αυτό το επίπεδο που λειτουργεί καταλυτικά στην υπέρβαση των αναπτυξιακών ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, μέσω της συγκρότησης βιώσιμων αναπτυξιακών ενοτήτων.
- Η πρόταση της Αυτοδιοίκησης πρέπει να εστιάζει σε όλα τα ζητήματα και αιτίες που συντελούν στη διαμόρφωση της σημερινής πραγματικότητας, την οποία βιώνουν πρώτιστα οι συμπολίτες μας.
- Οι προτάσεις μας πρέπει να αναδεικνύουν μείζονες παρεμβάσεις (Σιδηροδρομικοί άξονες, θαλάσσιοι άξονες, δίκτυα Φυσικού Αερίου, νέοι υποδοχείς επιχειρηματικότητας κ.λπ) που συντελούν στην αναπτυξιακή ολοκλήρωση της Περιφέρειας ως συνόλου, προάγουν την περιφερειακή συνείδηση και συνδέονται αναπόσπαστα με την ανάπτυξη της Θράκης.
- Η προσέγγιση δεν μπορεί γίνει με μεμονωμένες προτάσεις ασύνδετες μεταξύ τους. Χρειάζεται προγραμματική σκέψη και λόγος. Στην κατεύθυνση αυτή αποτελεί συνεπή στάση η αυτοδιοίκηση να αξιοποιήσει τις μέχρι τώρα προτάσεις της που διαχρονικά έχει αναπτύξει, λαμβάνοντας όμως υπόψη τις εξελίξεις. Οι προτάσεις αυτές διαμορφώθηκαν με την συμμετοχή όλων των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και αφορούν:
 - Στις Αναπτυξιακές προτεραιότητες στην ΑΜ-Θ ενόψει του Αναπτυξιακού συνεδρίου που πραγματοποιήθηκε το 2017(Απόφ. ΔΣ ΠΕΔ 38-2017/ΑΔΑ: Ω6ΠΓΟΚΜΗ-ΑΛΓ).
 - Στις προτάσεις μας για την διαμόρφωση του νέου Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου ΑΜ-Θ, το οποίο εγκρίθηκε τον Οκτώβριο 2018.
 - Στις θέσεις μας για την εξειδίκευση του ΕΠΑΜ-Θ 2014-2020 (Απόφ. ΔΣ ΠΕΔ 26-2015/ΑΔΑ:ΩΚ0ΛΟΚΜΗ-ΙΩ2).
 - Σε επιμέρους θέσεις της ΠΕΔ π.χ. για την ανάπτυξη της Σαμοθράκης και Θάσου, αποφάσεις για ΣΒΑΑ και ΟΧΕ, αποφάσεις ΠΕΑΣ κ.λπ.
 - Στις θέσεις της ΚΕΔΕ (π.χ. πορίσματα συνεδρίων, αποφάσεις) και ειδικότερα τις πρόσφατες προτάσεις της ΚΕΔΕ για το Ταμείο Ανάκαμψης (Σεπτέμβριος 2020).

Τέλος επισημαίνεται η χρησιμότητα των συμμετοχικών διαδικασιών διαβούλευσης της διακομματικής με την πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση που προάγει τον διάλογο και βοηθά στην εμπέδωση νέων αντιλήψεων.

Οι Δήμοι μέχρι στιγμής έχουν ανταποκριθεί πλήρως στις προσκλήσεις της ΠΕΔ και έχουν συνδιαμορφώσει την παραγωγή θέσεων και προτάσεων, όπως στο προηγούμενο κεφάλαιο περιγράφηκαν, με εξαιρετικά αποτελέσματα μέχρι στιγμής ως προς την αποδοχή τους από τους Φορείς που απευθύνονται οι προτάσεις.

Στο πλαίσιο της μεθοδολογίας που προτείνεται για τη διαμόρφωση της ολοκληρωμένης πρότασης της Πρωτοβάθμιας Αυτοδιοίκησης για τη Θράκη αλλά και ευρύτερα για την Περιφέρεια ΑΜ-Θμέσω της ΠΕΔΑΜ-Θ, οι Δήμοι καλούνται να αναπτύξουν τις προτάσεις τους που θα αφορούν μειζονες παρεμβάσεις είτε Αναπτυξιακού είτε Θεσμικού χαρακτήρα.

Στη συνέχεια η ΠΕΔ θα αξιοποιήσει αυτές τις προτάσεις μαζί με το πλούσιο υλικό όπως περιγράφηκε παραπάνω.

Γ. Θέσεις της ΠΕΔ για την αναπτυξιακή στρατηγική στην ΑΜ-Θ

1. Ως βασικός αναπτυξιακός στόχος για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης (ΠΑΜ-Θ), ορίζεται η σταδιακή ανασυγκρότηση και ο εκσυγχρονισμός του παραγωγικού της προτύπου και η διατήρηση και κατά το δυνατόν εμβάθυνση της κοινωνικής συνοχής, σε περιβάλλον αυξανόμενου ανταγωνισμού, ύφεσης και κρίσης, με την αξιοποίηση των πόρων της Περιφέρειας, την κινητοποίηση των υφισταμένων αλλά και νέων κοινωνικών συλλογικοτήτων και την αξιοποίηση της γεωγραφικής της θέσης.

Με βάση τα παραπάνω, η αναπτυξιακή στρατηγική στην ΠΑΜ-Θ θα πρέπει εκ των πραγμάτων να κινηθεί σε ένα διπλό πλαίσιο στόχων.

Στο πρώτο επίπεδο, θα πρέπει να δρομολογηθούν διαδικασίες ενίσχυσης των θετικών προοπτικών και δυνατοτήτων της περιφέρειας ΑΜ-Θ, με άμεσο στόχο την ανάσχεση, κατά το δυνατόν, της ύφεσης και της ανεργίας και τη συγκράτηση και ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού της.

Στο δεύτερο επίπεδο, θα πρέπει να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την επανεκκίνηση της αναπτυξιακής διαδικασίας και την εξισορρόπηση των περιφερειακών ανισοτήτων. Η επανεκκίνηση της αναπτυξιακής διαδικασίας θα πρέπει να συνδέεται με τη στροφή σε ένα νέο παραγωγικό πρότυπο, στην κατεύθυνση της ενίσχυσης των υφιστάμενων παραγωγικών δομών, δημιουργώντας όμως ταυτόχρονα τις δυνατότητες ανασυγκρότησής τους. Η στροφή της παραγωγής και της απασχόλησης από τον τριτογενή τομέα –των υπηρεσιών και της κατανάλωσης– σε μια παραγωγική διάρθρωση που θα αξιοποιεί τα στρατηγικά πλεονεκτήματα του πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας, σε συνδυασμό με τις δυνατότητες στοχευμένης ανάπτυξης του τουρισμού και του εμπορίου, θα πρέπει να αποτελέσει τη βάση αυτής της διαδικασίας. Παράλληλα, θα πρέπει να ενισχυθούν οι δομές που αυξάνουν την προστιθέμενη αξία και τη συνέργεια μεταξύ των επιμέρους παραγωγικών δομών.

Οι υποδομές που θα στηριχθούν στην Περιφέρεια της ΑΜ-Θ, μέσα και από τα αναπτυξιακά προγράμματα, θα πρέπει να είναι αυτές που μετατρέπουν την αναπτυξιακή αυτή δυναμική σε ουσιαστικό συγκριτικό πλεονέκτημα, στηρίζοντας

την εξωστρέφεια των παραγωγικών δραστηριοτήτων και συμβάλλοντας στην αύξηση των εμπορευματικών ροών με στοχευμένο τρόπο.

Τα δύο αυτά επίπεδα δεν μπορεί βεβαίως να είναι ανεξάρτητα μεταξύ τους, αλλά οφείλουν να βασίζονται σε έναν συνεκτικό σχεδιασμό, ο οποίος θα αναπροσανατολίζει και θα ιεραρχεί συνολικούς και ενδιάμεσους στόχους και δράσεις.

Για την επίτευξη των στόχων του αναπτυξιακού προτύπου της Περιφέρειας ΑΜ-Θ κρίνεται απαραίτητο να αναληφθούν δράσεις σχετικές με την υλοποίηση στρατηγικών επιλογών:

- για την αξιοποίηση των σημαντικών φυσικών και πολιτιστικών πόρων ως μέρος της ταυτότητας της Περιφέρειας,
 - για την αειφορική χρήση του υδατικού δυναμικού σε συνδυασμό με τα απαραίτητα έργα αντιπλημμυρικής προστασίας,
 - για τη βιώσιμη εκμετάλλευση του υφιστάμενου ορυκτού πλούτου,
 - για την αξιοποίηση των σημαντικών ενεργειακών πόρων και υποδομών σε όλους τους τομείς,
 - για την ενίσχυση των μεταφορικών υποδομών και την περαιτέρω ανάπτυξη του διαμετακομιστικού εμπορίου με τη δημιουργία εμπορευματικών κέντρων συνδυασμένων μεταφορών,
 - για την ενίσχυση και ανασυγκρότηση του πρωτογενή τομέα,
 - για την ανασυγκρότηση του δευτερογενή τομέα και μετασχηματισμό του σε σημαντικό βιομηχανικό πόλο,
 - για την ενίσχυση και ανασυγκρότηση του τουρισμού με στροφή στην ποιότητα και μετασχηματισμό της περιφέρειας σε τουριστικό προορισμό αριστείας,
 - για την ενίσχυση της διασύνδεσης των διαφόρων παραγωγικών τομέων και την εισαγωγή της καινοτομίας σε όλα τα επίπεδα,
 - για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων ολόκληρης της περιφέρειας.
2. Από τη διατύπωση των στρατηγικών για τους κύριους αναπτυξιακούς τομείς προκύπτει η αναγκαιότητα διαμόρφωσης μίας χωρικής οργάνωσης η οποία θα εξυπηρετεί και θα ικανοποιεί την εκπλήρωση αυτών των στρατηγικών κατευθύνσεων για την αναπτυξιακή φυσιογνωμία της Περιφέρειας ΑΜ-Θ. Οι γενικοί αυτοί στόχοι συγκεκριμενοποιούνται στο χώρο:
- Με τη συγκρότηση ενός ισόρροπου και διαφοροποιημένου δικτύου πόλων διαπεριφερειακής σημασίας.
 - Με την οργάνωση της ανάπτυξης της ενδοχώρας της Περιφέρειας μέσω της συγκρότησης λειτουργικών αναπτυξιακών ενοτήτων για την άμβλυνση των ανισοτήτων – μια στρατηγική που πραγματοποιείται ιδιαίτερα μέσω:
 - Της ενίσχυσης, βελτίωσης και ισχυροποίησης των οικιστικών κέντρων σε όλα τα επίπεδα,

- Της ανάπτυξης ενός ολοκληρωμένου συμπλέγματος παραγωγικών δραστηριοτήτων που θα ενισχύσει τη βιωσιμότητα των αναπτυξιακών ενοτήτων,
- Της ενίσχυσης της προσπελασιμότητας των οικιστικών κέντρων, με κατάλληλες κατά περίπτωση συνδέσεις που αξιοποιούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό τις υφιστάμενες μεταφορικές υποδομές.
- Με τη στοχευμένη ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών, του ορεινού χώρου και των ενδιάμεσων πεδινών περιοχών.
- Με τη συγκρότηση ενός δικτύου ανάδειξης και προστασίας των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.
- Με τη βιώσιμη αξιοποίηση του ενεργειακού δυναμικού και ιδιαίτερα των ΑΠΕ της Περιφέρειας ΑΜ-Θ.
- Με την αξιοποίηση και τη στοχευμένη ανάπτυξη των μεταφορικών υποδομών και των διασυνοριακών διασυνδέσεων και την ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας.

Η δομή του προτύπου χωρικής ανάπτυξης οργανώνεται γύρω από τον παραδοσιακό άξονα ανάπτυξης της Περιφέρειας, Ανατολής - Δύσης καθώς επίσης και με βάση την ισχυροποίηση των πέντε αναπτυξιακών αξόνων Βορρά-Νότου, που ταυτίζονται με τους πέντε κάθετους μεταφορικούς άξονες, ώστε να εκφραστεί η διασυνοριακή και διαπεριφερειακή δυναμική της Περιφέρειας.

Στους κόμβους δύο κάθετων αξόνων με τον βασικό διαμήκη άξονα βρίσκονται οι διεθνείς λιμενικές πύλες της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης, που ενισχύουν τον ρόλο των αντίστοιχων κάθετων αξόνων ως απόληξη των διασυνοριακών δικτύων, ενώ η σύνδεση της Κομοτηνής με το Ηaskono αυξάνει τις ροές προς τις πύλες αυτές.

Κατά μήκος του άξονα Ανατολής - Δύσης, σε άμεση σχέση με τους κάθετους διασυνοριακούς άξονες, αναπτύσσονται τα πέντε σημαντικότερα αστικά κέντρα της Περιφέρειας (Αλεξανδρούπολη, Κομοτηνή, Ξάνθη, Καβάλα, Δράμα), που αποτελούν και τις έδρες των Περιφερειακών Ενοτήτων. Επιπλέον των πέντε αυτών αστικών κέντρων της Περιφέρειας, η Ορεστιάδα διαθέτει σημαντικό διασυνοριακό ρόλο, τόσο μέσω του άξονα Αλεξανδρούπολη -Ορμένιο, όσο και μέσω της διασύνδεσής της με τον σημαντικό πόλο της Αδριανούπολης. Πάνω σε αυτή την ισχυρή δομή συναρτώνται, στον παράκτιο και στον ορεινό χώρο, δευτερεύοντες άξονες περιφερειακής εμβέλειας που συνδέουν τους βασικούς πόλους της Περιφέρειας με μικρότερα αστικά κέντρα. Οι βιώσιμες αναπτυξιακές ενότητες στον παράκτιο και στον ορεινό χώρο συγκροτούνται γύρω από αυτά τα κέντρα, τα οποία αναλαμβάνουν ειδικό ρόλο ανάλογα και με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, σε μια κατά βάση αξονική διάταξη κατά μήκος των δευτερευόντων περιφερειακών αξόνων. Στον πεδινό χώρο, οι βασικοί πόλοι της Περιφέρειας οργανώνουν γύρω τους ένα ισχυρό δίκτυο εξαρτήσεων αναπτυξιακού χαρακτήρα, όπου συγκροτούνται τα δίκτυα αλληλοσυμπλήρωσης των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Αυτή η οργάνωση διαχέεται σε μικρότερα οικιστικά κέντρα, γύρω από τα οποία συγκροτούνται οι βιώσιμες αναπτυξιακές ενότητες του αγροτικού χώρου.